

**Міністерство освіти і науки, спорту та молоді України
Львівський національний університет імені Івана Франка**

**Ольга АЛБУЛ, Алла КРАВЧУК,
Оксана ЛОЗИНСЬКА, Юлія СТЕФАНИШИН**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ
КУРСОВИХ І МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ**

*для студентів ОП "Слов'янська мова та
література (переклад включно) – перша
польська"*

**Львів
Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка
2024**

Міністерство освіти і науки, спорту та молоді України

Львівський національний університет імені Івана Франка

**Ольга АЛБУЛ, Алла КРАВЧУК,
Оксана ЛОЗИНСЬКА, Юлія СТЕФАНИШИН**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ
КУРСОВИХ І МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ**

*для студентів ОП "Слов'янська мова та
література (переклад включно) – перша
польська"*

**Львів
Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка
2024**

Людмила ПЕТРУХІНА
(1951–2010)

Посібник присвячено пам'яті Людмили Петрухіної (1951–2010) – української славістки, літературознавиці, багатолітньої доцентки кафедри слов'янської, а згодом польської філології Львівського національного університету імені Івана Франка. Спектр діяльності Людмили Петрухіної був надзвичайно широким: від викладацької, наукової діяльності і до перекладу та написання посібників.

УДК 80(=16)(072)
ББК Ш1 (4)59Я7
А-45

*Рекомендовано до друку
Вченою радою філологічного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка.
Протокол № 7 від 17. 06. 2024*

Албул О.А., Кравчук А.М., Лозинська О.Г., Стефанишин Ю.М. Методичні рекомендації до написання курсових і магістерських робіт для студентів ОП "Слов'янська мова та література (переклад включно) – перша польська": посібник присвячений пам'яті Людмили Петрухіної. Львів: ЛНУ, 2024. – 55 с.

Рецензенти:

Важливою формою контролю знань і вмінь студентів є захист курсових і магістерських робіт. Для успішного виконання робіт і досягнення позитивного результату на захисті важливе значення має не лише зміст студентських курсових і магістерських праць, а й їхня структура та технічне оформлення (цитування, покликання тощо). Пропоновані методичні рекомендації допоможуть студентам у написанні й оформленні курсових і магістерських робіт.

© Албул О., 2024
© Кравчук А., 2024
© Лозинська О., 2024
© Стефанишин Ю., 2024

ЗМІСТ

1. Загальні положення	5
1.1. Загальні вимоги до курсових і магістерських робіт	6
1.2. Контроль за виконанням робіт. Оцінювання.....	8
2. Структура й зміст курсової та магістерської роботи	11
2.1. Титульний аркуш курсової та магістерської роботи	11
2.2. Зміст.....	12
2.3. Перелік умовних позначень.....	12
2.4. Вступ.....	13
2.5. Основна частина	16
2.6. Висновки	17
2.7. Список використаної літератури	18
2.8. Список використаних джерел	18
2.9. Резюме	18
2.10. Додатки.....	18
3. Правила технічного оформлення курсової та магістерської роботи	19
3.1. Загальні вимоги	19
3.2. Нумерація.....	21
3.2.1. Нумерація сторінок.....	21
3.2.2. Нумерація структурних частин	21
3.3. Правила цитування використаних джерел і покликань на них.....	22
3.3.1. Загальні вимоги до цитування.....	22
3.3.2. Оформлення покликань у тексті курсової та магістерської роботи	23
3.3.2.1. Перший спосіб	23
3.3.2.2. Другий спосіб.....	24
3.3.2.3. Третій спосіб	25

3.4. Правила написання іноземних власних назв	26
3.5. Оформлення <i>Списку використаної літератури</i> та <i>Списку використаних джерел</i>	27
3.5.1. Бібліографічний опис використаної літератури	27
3.5.1.1. Монографії, підручники.....	27
3.5.1.2. Словники, енциклопедії, антології, довідники	27
3.5.1.3. Наукові статті, частини праць	28
3.5.1.4. Автореферати дисертацій	30
3.5.1.5. Художня література.....	30
3.5.1.6. Матеріали з Інтернету	30
Додатки	31
<i>Додаток 1.</i> Титульний аркуш магістерської роботи “Тематичні словники в історії болгарської лексикографії”	31
<i>Додаток 2.</i> Титульний аркуш магістерської роботи “Символіка кольорів у чеській поезії 20–30-х років ХХ ст.”	32
<i>Додаток 3.</i> Титульний аркуш курсової роботи “Структура та семантика польських фразеологізмів на позначення часу”	33
<i>Додаток 4.</i> Аркуш із авторським підтвердженням самостійності роботи	34
<i>Додаток 5.</i> Зміст магістерської роботи “Фразеологічні інновації в польських журнальних заголовках”.....	35
<i>Додаток 6.</i> Зміст курсової роботи “Образи природи у творчості польських поетів-романтиків”.....	37
<i>Додаток 7.</i> Вступ до магістерської роботи “Фразеологічні інновації в польських журнальних заголовках”.....	38

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова чи магістерська робота¹, що їх виконують студенти **напряму 035 “Філологія”**, які вивчають **слов’янські мови й літератури**, є науковим дослідженням певної – вужче чи ширше окресленої – філологічної проблеми. Така праця складається з теоретичної і практичної (практичних) частин, у яких студент, урахувавши попередній доробок учених в обраній галузі слов’янського мовознавства або літературознавства (чи суміжних з ними дисциплін), подає власну концепцію вирішення наукової проблеми. Це самостійне студентське дослідження, теоретичний і практичний матеріал якого викладено чітко, конкретно, логічно, аргументовано, без надмірного цитування, з висловленням власних оцінок і думок автора.

Курсові роботи, відповідно до чинних навчальних планів, студенти виконують протягом III–IV, V–VI та VII–VIII навчальних семестрів, магістерські роботи – протягом I–III навчальних семестрів магістратури.

Магістерська робота, на відміну від курсової, є самостійною творчо-пошуковою та науково-дослідницькою роботою, яка виконує кваліфікаційну функцію, адже готується з метою публічного захисту на засіданні Державної екзаменаційної комісії і є підставою отримання академічного ступеня магістра.

Перелік тем курсових і магістерських робіт пропонує керівник курсу «Основи наукових філологічних досліджень» на 2 курсі, «Історії польської літератури» на 3 курсі, «Методики написання мовознавчого / літературознавчого дослідження» на 4 курсі, «Магістерського семінару зі спеціалізації» в магістратурі. З цього переліку студенти самостійно обирають теми, які відповідають їхнім науковим зацікавленням. Якщо студент бажає, то може сам запропонувати тему з-поза поданого переліку, однак він повинен аргументувати своє рішення й узгодити з керівником відповідної навчальної дисципліни актуальність, предмет, об’єкт, мету й завдання дослідження. Тема курсової чи магістерської роботи повинна відповідати спеціальності (наприклад, “Польська мова та література”).

Теми курсових і магістерських робіт можуть виходити поза межі “чистого” мовознавства й літературознавства і мати інтердисциплінарний характер. Можливі також теми, що передбачають використання матеріалу не лише однієї слов’янської мови чи літератури, яку студент вивчає, а й інших мов і літератур, передусім української. Це можуть бути або комплексні зіставні дослідження, або праці на матеріалі однієї слов’янської мови чи літератури, яку студент вивчає, але з залученням до аналізу фактів, явищ чи мовних одиниць з інших мов та літератур.

Теми курсових і магістерських робіт студентів на початку кожного навчального року затверджують на засіданні кафедри.

Назва курсової або магістерської роботи повинна бути сформульована

конкретно і стисло (у разі потреби, щоб конкретизувати тему, можна додати до назви невеликий підзаголовок). Формулюючи тему, треба прагнути до того, щоб вона вказувала на предмет або мету дослідження.

1.1. Загальні вимоги до курсових та магістерських робіт

Курсова робота – це наукове дослідження, яке студенти виконують з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань з певної навчальної дисципліни та їх застосування для вирішення конкретного науково-практичного завдання.

Курсова робота, яку студенти **напрямку** 035 “Філологія”, що вивчають слов’янські мови й літератури, пишуть протягом II року навчання, присвячена мовознавчій проблематиці, а робота, яку пишуть, навчаючись на III курсі, – літературознавчій. Студенти IV року навчання напрям дослідження курсової роботи – мовознавчий або літературознавчий – обирають самостійно.

Магістерська роботи є кваліфікаційною, оскільки за неї Державна екзаменаційна комісія виставляє оцінку, яку записують у додатку до диплома випускника. Навчання в магістратурі закінчується написанням магістерської роботи, після написання й успішного захисту якої студенти здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр”.

КУРСОВА РОБОТА, яку студент виконує протягом **II АБО III РОКУ НАВЧАННЯ**, є самостійною науковою працею, в якій він повинен показати **вміння опрацьовувати наукову літературу** (написану передусім українською та іноземною слов’янською мовою, яку вивчає, а можливо й іншими) і використовувати висвітлені в ній теоретичні положення для систематизації й аналізу самостійно зібраного практичного матеріалу. У теоретичній частині курсової роботи **наукове викладення може мати елементи реферативності**, однак студент повинен продемонструвати **вміння писати текст наукового стилю**, а саме:

- 1) правильно покликатися на наукові джерела;
- 2) чітко відмежовувати використані ідеї та концепції дослідників від власних коментарів, роздумів, оцінок;
- 3) опиратися на наукову літературу (понад 20 позицій).

У практичному розділі курсової роботи студент має самостійно проаналізувати зібраний фактичний матеріал, застосовуючи теорії чи класифікації, подані в теоретичному розділі. У практичній частині роботи студент не повинен обмежуватися лише наведенням власного фактичного матеріалу для ілюстрації поданих у теоретичному розділі класифікацій. Практичний розділ роботи, який засвідчує здатність студента вирішити конкретне науково-практичне завдання, повинен бути написаний як суцільний науковий текст (а не лише групи прикладів у формі реєстрів, словничків, таблиць тощо) із розгорнутим самостійним коментарем до класифікованого фактичного матеріалу та аналізом його особливостей.

КУРСОВА РОБОТА, яку студент виконує протягом **IV РОКУ НАВЧАННЯ**, є самостійним науковим дослідженням, у якому він повинен продемонструвати набуті знання, вміння й навички з обраної дисципліни

спеціалізації. Ця праця повинна відповідати всім вимогам, поставленим до попередньої курсової роботи, а крім того, має засвідчити глибші знання студента з філологічної теорії, його досконаліші вміння самостійно аналізувати мовні або літературні явища та краще володіння науковим стилем мовлення. Викладення теоретичного матеріалу повинно:

1) опиратися на ширшу базу наукової літератури (понад 30 позицій);

2) мати проблемний, а не реферативний характер. Аналіз досліджуваного явища треба виконувати не шляхом лінійного нагромадження фактів, поглядів, тез чи концепцій, а через **зіставлення думок різних науковців на проблему**, з одночасним вичленовуванням спільного й відмінного в поданих концепціях.

3) вибір проблем для розгляду й власної оцінки в теоретичному розділі обов'язково повинен **відповідати меті**, яку треба досягнути в практичній частині роботи.

4) звести до мінімуму опис чи аналіз тих теоретичних проблем, яких студент безпосередньо не торкатиметься під час подальшого дослідження фактичного матеріалу.

5) Структурні частини теоретичного розділу, в яких проаналізовано концепції, необхідні для проведення власного науково-практичного дослідження, треба **обов'язково завершувати конкретними висновками**, що стануть теоретичним підґрунтям для вирішення завдань у практичній частині роботи.

Фактичний матеріал у цій курсовій роботі, порівняно з матеріалом попередньої, повинен бути опрацьований детальніше, ретельніше, глибше, із залученням ширшої джерельної бази, можливим є також його збільшення.

Магістерська робота є глибоким **самостійним науковим дослідженням**, яке повинно відповідати всім вимогам до наукової роботи IV курсу, а крім того, має опиратися на значно ширшу базу наукової літератури (понад 60 позицій), в якій скрупульозно опрацьовано, систематизовано й узагальнено значний за обсягом фактичний матеріал, застосовано нові методи наукових досліджень. У магістерській роботі студент **повинен не лише продемонструвати набуті знання, вміння й навички з дисципліни спеціалізації, а й підтвердити свою здатність до самостійного наукового мислення, вміння глибоко розуміти суть мовознавчих і літературознавчих явищ та проблем, систематизувати й узагальнювати теоретичні концепції, критично їх оцінювати, мотивувати власні наукові погляди, самостійно вирішувати поставлені науково-практичні завдання**. Робота повинна бути написана на високому теоретичному рівні осмислення наукової проблематики і практичного матеріалу. Її автор має вільно оперувати філологічною та загальнонауковою термінологією, уміти критично аналізувати наукові концепції, аргументувати власні теоретичні ідеї, відстоювати свою наукову думку, добре орієнтуватися в науковому дискурсі із досліджуваної і суміжної

проблематики, у разі потреби – коректно дискутувати з авторитетами. Магістерське дослідження повинно вирішувати проблеми, актуальні в українській і зарубіжній науці, й обов'язково має **містити наукову новизну**. Автор роботи повинен усвідомлювати практичне значення свого дослідження й уміти аргументувати придатність здобутих науково-практичних результатів у філології. Висновки й результати такого дослідження повинні мати передусім практичне застосування, але водночас можуть вносити вклад і в теоретичну розробку обраної проблеми.

Структура курсової або кваліфікаційної роботи повинна бути чіткою і містити: титульний аркуш, аркуш із авторським підтвердженням самостійності роботи, *Зміст*, *Перелік умовних позначень* (у разі потреби), *Вступ*, основну частину, *Висновки*, *Список використаної літератури*, *Список використаних джерел*, *Резюме*, *Додатки* (в разі потреби). Основну частину роботи треба поділити на *Розділи*, а ті – на підрозділи (у разі потреби – особливо в мовознавчих роботах – у підрозділах варто виділяти пункти, а в пунктах – підпункти). Кількість розділів не повинна перевищувати трьох. У всіх працях має бути лише один теоретичний розділ. У курсових роботах (особливо на II та III курсі) варто обмежуватися одним практичним розділом, у кваліфікаційних їх може бути два.

Робота повинна бути написана **українською мовою**. Цитати з іншомовної наукової літератури треба подавати в перекладі українською мовою (переклад робить сам студент, зазначаючи це в роботі). Цитати з художніх творів можна подавати мовою оригіналу або в перекладі, залежно від концепції курсової або кваліфікаційної роботи. Усі **аналізовані мовні одиниці** (фонеми, морфеми, лексеми, фразеологізми, граматичні форми, синтаксичні структури) треба подавати відповідною мовою (польською або польською й українською в зіставних дослідженнях) і записувати **курсивом**.

1.2. Контроль за виконанням робіт. Оцінювання

Керівництво курсовими і кваліфікаційними роботами та **контроль** за процесом написання виконує викладач, який читає відповідні дисципліни «Основи наукових філологічних досліджень» на II курсі, «Історія польської літератури» на III курсі, «Методи і практика сучасного мовознавчого дослідження» та «Методи і практика сучасного літературознавчого дослідження» на IV курсі, «Магістерський семінар зі спеціалізації» в магістратурі та науковий керівник роботи, призначений кафедрою.

Написання курсових і кваліфікаційних робіт потрібно виконувати за графіком (див. далі).

Перший варіант повного тексту курсової роботи треба подати науковому керівникові **до 1 січня**. Оформлену відповідно до всіх вимог курсову

роботу необхідно подати на кафедру до **1 травня**. Якщо в зазначений термін студент не подасть роботи на кафедру, то за рішенням кафедри його можуть не допустити до захисту.

Магістерську роботу студенти захищають в кінці зимової сесії, відповідно перший варіант повного тексту магістерської роботи треба подати науковому керівникові до 15 вересня. Остаточний варіант магістерської роботи (зшитий і електронний варіант) необхідно подати на кафедру в термін, передбачений навчальним графіком, але не пізніше ніж за 15 днів до планованого захисту. Магістерська робота, виконана та оформлена згідно з вимогами, допускається до захисту за умови: позитивного відгуку наукового керівника, позитивної рецензії рецензента та допустимого коефіцієнта текстових запозичень (визначеного відповідним програмним забезпеченням), що не містять ознак плагіату.

Курсову та кваліфікаційну роботу подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису комп'ютерного набору (див. далі розділ 3. *Правила технічного оформлення курсової та кваліфікаційної роботи*) в палітурці.

Типовий графік написання КУРСОВИХ РОБІТ

№	Види роботи	Термін виконання
1	Затвердження тем студентських курсових робіт на засіданні кафедри, призначення наукових керівників.	Вересень
2	Збір і початок опрацювання бібліографії. Збір фактичного матеріалу. Попереднє опрацювання плану роботи, визначення предмета, об'єкта, мети й завдань дослідження.	Вересень – жовтень
3	Продовження праці над науковою літературою та фактичним матеріалом. Реферування на науковому семінарі теоретичних аспектів обраної проблеми, подання можливих класифікацій фактичного матеріалу. Звіт про стан підготовки роботи. Початок праці над текстом роботи.	Листопад – грудень
4	Написання тексту курсової роботи. Презентація на науковому семінарі проблемних аспектів роботи. Звіт про стан написання роботи.	Листопад – грудень

5	Подання першого варіанта повного тексту курсової роботи на розгляд науковому керівникові.	до 1 січня
6	Праця над текстом з урахуванням зауважень керівника. Підготовка остаточного варіанта роботи.	лютий – квітень
7	Подання курсової роботи на кафедру.	до 1 травня
8	Захист курсових робіт.	Травень. Згідно з розкладом

Типовий графік написання кваліфікаційних робіт

№	Види роботи	Термін виконання
1	Затвердження тем студентських кваліфікаційних робіт на засіданні кафедри, попереднє призначення наукових керівників.	Вересень
2	Збір (поповнення) та опрацювання бібліографії. Збір (поповнення), аналіз і систематизація фактичного матеріалу. Попереднє опрацювання плану роботи, визначення предмета, об'єкта, мети й завдань дослідження.	Вересень-листопад
3	Продовження праці над науковою літературою та фактичним матеріалом. Ознайомлення учасників наукового семінару та керівника з проблемними аспектами і попередніми результатами дослідження. Звіт про стан підготовки роботи. Написання тексту роботи.	листопад – грудень
4	Робота над текстом з урахуванням рекомендацій наукового керівника. Представлення результатів дослідження на науковому семінарі.	Січень – вересень
5	Подання повного варіанта тексту кваліфікаційної роботи на розгляд науковому керівникові.	до 15 вересня
6	Праця над текстом з урахуванням зауважень керівника. Підготовка остаточного варіанта роботи.	вересень – жовтень
7	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру.	до 1 грудня – магістерська робота
8	Захист кваліфікаційних робіт на засіданні Державної екзаменаційної комісії.	Грудень. Згідно з розкладом

При виставленні **оцінки** за курсові і кваліфікаційні роботи враховують:

а) запропоновану в рецензії оцінку наукового керівника (для курсових робіт) або рецензента (для кваліфікаційних робіт);

б) оцінку за захист студентом роботи на засіданні комісії, створеної на кафедрі (для курсових робіт) або на засіданні Державної екзаменаційної комісії (для кваліфікаційних робіт);

с) оцінку активності студента в роботі відповідного наукового семінару та його співпраці з науковим керівником.

2. СТРУКТУРА Й ЗМІСТ КУРСОВОЇ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Курсова або кваліфікаційна робота повинна містити такі структурні частини:

- титульний аркуш;
- аркуш із авторським підтвердженням самостійності роботи;
- *Зміст*²;
- *Перелік умовних позначень* (у разі потреби);
- *Вступ*;
- основну частину (*Розділи, підрозділи, пункти, підпункти*);
- *Висновки*;
- *Список використаної літератури*;
- *Список використаних джерел*;
- *Резюме* (мовою, на матеріалі якої виконано роботу);
- *Додатки* (в разі потреби).

2.1. Титульний аркуш курсової та кваліфікаційної роботи

Титульний аркуш містить:

- найменування міністерства, вищого навчального закладу, назву факультету та кафедри, де виконано роботу;
- назву роботи;
- назву напрямку та спеціальності;
- прізвище, ім'я та по батькові автора роботи;
- підпис автора роботи;
- вчене звання або науковий ступінь, прізвище та ініціали наукового керівника;
- підпис наукового керівника;
- підпис рецензента (для кваліфікаційних робіт);
- оцінку (виставляють керівник і рецензент);
- місто і рік.

Оформлення титульного аркуша див. у *Додатках 1, 2, 3*.

Наступний аркуш містить текст, який власноручним підписом автора роботи засвідчує самостійність проведеного дослідження (див. *Додаток 4*).

---

² Курсивом з великої літери записано ті структурні частини, які мають однойменні заголовки.

2.2. Зміст

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування структурних частин і номери їхніх початкових сторінок: *Переліку умовних позначень, Вступу, Розділів* основної частини, а також підрозділів, пунктів і підпунктів, *Висновків, Списку використаної літератури, Списку використаних джерел, Резюме, Додатків.*

Слів “основна частина”, “підрозділ” “пункт”, “підпункт” ні в *Змісті*, ні в тексті роботи не потрібно писати. Треба зазначати тільки назви розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів та їхні номери.

Оформлення *Змісту* див. у *Додатках 5, 6.*

2.3. Перелік умовних позначень

Якщо в курсовій або кваліфікаційній роботі є потреба часто вживати певні багатоеlementні назви, то варто прийняти їхні скорочені варіанти і в такому вигляді записувати в тексті. Скорочення разом із розшифруванням потрібно подавати в спеціальній структурній частині – *Переліку умовних позначень.* До такого переліку можуть, наприклад, входити назви художніх творів, періодичних видань, словників, лексикографічних кваліфікаторів, спеціальних термінів тощо, наприклад:

ISJP – Inny słownik języka polskiego / Pod red. M. Bańki: W 2 t. – Warszawa, 2000.

Якщо в роботі доречно прийняти скорочення тільки одного або двох термінів, то їх не варто вводити до *Переліку умовних позначень*, а доцільно прийняти скорочення в тексті, зазначаючи його в дужках зі словом *далі* після першого згадування терміна, наприклад:

У курсовій роботі досліджуємо фразеологічні одиниці (далі ФО) з анімалістичним компонентом (далі АК).

Після прийняття в тексті такого типу скорочення потрібно його послідовно застосовувати, не вживаючи далі відповідних повних термінологічних найменувань.

Якщо в дослідженні є потреба вжити маловідомі скорочення чи символи, які не повторюватимуться в тексті більше трьох разів, їх також не варто вводити до *Переліку умовних позначень*, а доцільно розшифрувати в тексті при першому згадуванні, наприклад:

У роботі використовуємо матеріали корпусу текстів: **Korpus PWN (Korpus Państwowego Wydawnictwa Naukowego – Корпус Державного наукового видавництва).**

2.4. Вступ

У *Вступі* треба мотивувати актуальність пропонованого дослідження, проаналізувавши стан вивчення обраної наукової проблеми, сформулювати мету й завдання роботи, визначити об'єкт, предмет, методи дослідження, описати фактичний матеріал і його джерела, розкрити практичне (в разі потреби – теоретичне) значення роботи, її новизну (якщо наявна), описати структуру.

Вступ магістерської роботи повинен мати всі перелічені структурні частини (допускається опустити лише теоретичне значення роботи).

У *курсівій роботі*, крім уже згаданих факультативних частин, можна оминати опис методів дослідження, а також його практичне значення. ?
новизну

Вступ не повинен перевищувати 1/10 загального обсягу роботи.

Остаточний варіант *Вступу* доцільно доопрацювати вже після того, коли буде написано основну частину роботи.

Структурні частини *Вступу* варто виділяти жирним шрифтом і подавати в запропонованій далі послідовності.

Актуальність дослідження

Під актуальністю дослідження розуміють його доцільність на сучасному етапі розвитку певної галузі науки і відповідність теперішньому стану вивчення обраної наукової проблеми.

Актуальність дослідження може бути пов'язана з:

- а) малодослідженістю певної проблеми чи котрогось із її аспектів;
- б) відсутністю узагальнювальної або синтетичної праці з обраної проблематики;
- в) існуванням певних прогалін у дослідженні якогось об'єкта;
- г) застосуванням нових методів дослідження загалом уже вивчених об'єктів, якщо ці методи дадуть нові результати;
- д) відсутністю зіставного дослідження проблеми на матеріалі певних слов'янських мов.

Для розкриття актуальності дослідження треба подати (за допомогою покликань) основні праці, що вже написані на певну тему, дуже коротко вказуючи, що саме в них уже досліджено з обраної для роботи проблематики і виділяючи те, чого ще не вивчено або що досліджено недостатньо. У такий спосіб треба виокремити ті проблемні питання, які ще малодосліджені в певному аспекті (в певних аспектах), саме цим мотивуючи актуальність курсової чи кваліфікаційної роботи.

Мета й завдання дослідження

Спочатку треба сформулювати мету роботи, а потім завдання, вирішення яких підпорядковане досягненню поставленої мети.

Мета є загальнішою, завдання – конкретнішими.

Мету треба формулювати коротко й точно, чітко зазначаючи головну проблему, яку вирішуватимуть у роботі, уникаючи надто загальних формулювань (на кшталт *Дослідити проблему...; Вивчити питання...*).

Завдання повинні бути частковими й підпорядкованими меті. Жодне із завдань не може, однак, дублювати формулювання мети – завдання мають конкретніше й глибше розкривати всі аспекти мети. Їх треба визначити дуже чітко, і вони повинні відповідати всім проблемним питанням, які студент намагається вирішити в теоретичній і – особливо – практичній частині роботи.

Об'єкт дослідження

Об'єктом дослідження є те, що піддане в роботі аналізу. У працях літературознавчого характеру це переважно творчість письменників, факти історії розвитку літератури (її окремих періодів), у мовознавчих – це певні сегменти мовної системи чи їхня функціональна реалізація (лексика, фразеологія, словотвір тощо).

Предмет дослідження

Предметом дослідження є певна наукова проблема.

Методи дослідження

У *Вступі* кваліфікаційних робіт треба зазначити методи дослідження, які автор застосовує для вирішення поставленого наукового завдання (у курсових роботах, особливо на II році навчання, методи дослідження можна не подавати).

Наприклад, можуть бути такі методи дослідження мови:

- описовий, суть якого полягає в інвентаризації та систематизації мовних одиниць, а мета – в їх точному й повному описі;
- зіставний метод, мета якого – шляхом зіставлення різних мов виявити їхні спільні й відмінні риси;
- метод компонентного аналізу, який застосовують для опису значень слів і суть якого полягає в розщепленні значення лексичної одиниці на її елементарні смисли (семи, компоненти);
- соціолінгвістичні (анкетування, інтерв'ювання мовців) методи досліджень;
- психолінгвістичні (психолінгвістичні експерименти) методи досліджень;
- математичні (статистичні характеристики мовних одиниць) методи досліджень.

Методами дослідження літератури можуть бути, наприклад:

- біографічний – аналіз літературних творів крізь призму біографії автора;
- порівняльно-історичний, або компаративістський – вивчення окремих літературних творів чи цілісних доробків авторів у площині міжлітературних зв'язків і запозичень;
- культурно-історичний – дослідження літературних творів з урахуванням

культурної канви епохи, в якій вони поставали;

- соціологічний – вивчення літератури в контексті суспільних процесів і явищ;

- психологічний – вивчення літературного тексту як віддзеркалення авторської психології;

- психоаналітичний – розвиток психологічного методу із застосуванням методології психоаналітичних досліджень – трактування літературного тексту як форми сублимації авторського несвідомого;

- феноменологічний – використання прийомів феноменологічного аналізу – вивчення художніх текстів у стосунку до універсальних структур свідомості;

- структурний – аналіз літературного твору як складної системи взаємопов'язаних елементів, що виконують чітко окреслені функції стосовно цілого;

- постструктуралістський – розгляд літературного тексту як елемента дискурсу, вивчення в ньому слідів інших висловлювань і кодів, застосування в літературознавчому аналізі стратегії деконструкції;

- рецептивний – дослідження процесів і фактів сприйняття літератури.

Матеріал дослідження та його джерела

Матеріалом дослідження є переважно конкретні мовні одиниці або художні тексти. У *Вступі* літературознавчих робіт треба перелічити всі ті тексти, які автор досліджує (з покликаннями на них). У мовознавчих працях необхідно точно зазначити, яку кількість і яких саме мовних одиниць зібрано й опрацьовано для потреб дослідження. Крім того, треба зазначити джерела фактичного матеріалу (з покликаннями на них) – наприклад, словники, періодичні видання, електронні корпуси текстів, Інтернет-ресурси, художні твори, архівні документи тощо.

Практичне значення роботи

Цей пункт становить висновок про можливість практичного застосування результатів дослідження курсової або кваліфікаційної роботи – наприклад, у навчальному процесі (в середній та вищій школах), при укладанні словників, довідників, написанні посібників, підручників, підготовці інших дидактичних, методичних чи довідкових матеріалів тощо. Він обов'язковий для магістерських робіт, але не є обов'язковим для курсових.

Теоретичне значення роботи

Цей пункт становить висновок про можливе застосування отриманих у роботі результатів у подальших наукових дослідженнях. Його необов'язково подавати в курсових роботах, але доцільно в магістерських.

Новизна роботи

Цей пункт, що є обов'язковим структурним елементом *Вступу* магістерських робіт (і необов'язковим, але можливим – курсових), засвідчує ті конкретні результати власного дослідження автора, які до нього не були представлені в наукових опрацюваннях обраної проблеми. Варто також описати ступінь новизни (порівн.: *Вперше визначено...; Удосконалено класифікацію...; Отримало подальший розвиток питання...*)

Обсяг і структура роботи

У цьому пункті потрібно зазначити загальний обсяг роботи та обсяг її основного тексту (без *Списків* наукової літератури, джерел і *Додатків*), перелічити всі структурні частини дослідження і стисло сформулювати головну проблематику розділів. Для цього треба зазначити, з яких розділів складається основна частина роботи, подаючи їхні назви, і коротко – одним реченням – окреслити зміст кожного розділу. Назв і змісту підрозділів і менших структурних частин зазначати не потрібно.

Один із прикладів формулювання зазначених структурних елементів *Вступу* див. у *Додатку 7*.

2.5. Основна частина

Основна частина курсової чи кваліфікаційної роботи складається з *Розділів* і підрозділів (у разі потреби підрозділ може бути поділений на менші структурні частини – пункти і підпункти; детальний поділ на менші структурні частини особливо потрібний у мовознавчих працях). Усі структурні частини, включно з найменшими, повинні мати назви.

Перший розділ – теоретичний. Перший підрозділ (пункт, підпункт) першого розділу може містити огляд наукової літератури за темою – більш поширений і конкретний, ніж у *Вступі*, де дуже стисло зазначено стан дослідження проблеми. В огляді літератури автор може окреслити основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою і з'ясувати напрями власних досліджень в обраній сфері, мотивуючи їхню доцільність. Загальний обсяг огляду наукових праць не повинен, однак, перевищувати 10% обсягу основної частини роботи.

У теоретичному розділі студент викладає головні концепції (з покликанням на наукові праці вчених), що стосуються обраної проблеми, аналізує їх, систематизує, висловлює щодо них власну думку. Обрані для аналізу теорії, класифікації та ін. повинні обов'язково відповідати тим проблемним питанням, які автор досліджує в практичній частині своєї праці. Потрібно стежити за тим, аби не перевантажувати теоретичного розділу матеріалом, який безпосередньо не пов'язаний з предметом аналізу в практичній частині. За обсягом теоретичний розділ не повинен переважати над практичним (чи сукупно практичними).

У наступному, практичному, розділі (розділах) автор проводить власне наукове дослідження на самостійно зібраному фактичному матеріалі. Застосовуючи систематизовані й критично проаналізовані в першому розділі теорії, автор підтверджує або (частково) спростовує їх, обов'язково наголошуючи на тому, що нового він вносить в опрацювання проблеми. Викладення матеріалу обов'язково має бути підпорядковане меті й завданням, які студент визначив у *Вступі*.

Кожен структурний елемент основної частини роботи – навіть найменший – повинен завершуватися коротким (чи менш стислим) підсумком. Наприкінці ж кожного *Розділу* курсової чи кваліфікаційної роботи студент формулює більш розгорнуті підсумки (не подаючи в цьому разі жодного структурного найменування, але відділяючи підсумки від основного тексту додатковим інтервальним відступом). У цих підсумках автор узагальнює наукові й практичні результати дослідження у відповідному *Розділі*, що дає змогу вивільнити заключні *Висновки* від надмірної деталізації.

2.6. Висновки

У заключних *Висновках* мають бути викладені наукові та практичні результати, які впливають із дослідження.

Важливо, щоб *Висновки* відповідали сформульованим у *Вступі* меті та завданням. Однак висновки **не повинні обмежуватися повторенням формулювань мети й завдань** на кшталт:

[Завдання] Виконати ідеографічну класифікацію ФО з анімалістичним компонентом – [Висновок] *Виконано ідеографічну класифікацію ФО з анімалістичним компонентом.*

Висновки повинні конкретно розкривати суть здобутих результатів, наприклад:

[Завдання] Виконати ідеографічну класифікацію ФО з анімалістичним компонентом – [Висновок] У результаті класифікації ФО з анімалістичним компонентом за ідеографічним критерієм з'ясовано, що найчисленнішу групу (... одиниць, ... %) становлять ФО на позначення...; наступною за кількістю групою (... одиниць, ... %) є ФО на позначення ... і т. ін.

Для наочності *Висновки* можуть бути пронумеровані, де кожний пункт відповідає певному виконаному завданню і представляє конкретні науково-практичні результати власного дослідження автора.

У першому пункті *Висновків* доцільно коротко оцінити стан дослідження обраної проблеми, зіставляючи результати, отримані попередни-

ками, з власними результатами автора. У наступних пунктах, відповідно до завдань, визначених у *Вступі*, потрібно подавати якісні та кількісні показники результатів дослідження. У кінцевих пунктах варто сформулювати рекомендації щодо конкретних можливостей наукового та практичного використання отриманих у роботі результатів. В останньому пункті *Висновків* можна окреслити перспективи подальших досліджень із зазначеної теми

Список використаної літератури

Список використаної літератури треба укласти в алфавітному порядку. Спочатку потрібно подавати за абеткою наукову літературу, написану кириличним шрифтом, а потім – латинським, за абеткою мови спеціалізації (детальніше про оформлення *Списку* – див. підрозділ 3.5.)

2.7. Список використаних джерел

Твори художньої літератури, періодичні видання, словники, корпуси текстів, Інтернет-ресурси, архівні матеріали тощо, які були використані під час збирання фактичного матеріалу дослідження, треба подавати в окремому *Списку використаних джерел*.

2.8. Резюме

Курсові та кваліфікаційні роботи студентів-славістів повинні містити *Резюме* мовою спеціалізації. Його обсяг – одна друкована сторінка. У *Резюме* автор стисло викладає конкретні результати дослідження, які впливають з мети й завдань роботи.

2.9. Додатки

Допоміжний матеріал, необхідний для кращого ілюстрування чи повнішого представлення матеріалів або результатів дослідження, можна вміщувати в спеціальній структурній частині – *Додатках*. Це можуть бути словнички досліджуваних мовних одиниць, певні реєстри покласифікованого матеріалу, приклади листування, аналізовані в роботі документи, фольклорні записи, зразки анкет у соціолінгвістичних дослідженнях, таблиці, діаграми, схеми, що містять інформацію узагальнювального характеру тощо.

Якщо *Додатків* є кілька, то їх потрібно нумерувати.

Обсяг *Додатків* не є регламентованим і не входить до обсягу основного тексту роботи (про що див. далі). У разі потреби (наприклад, якщо обсяг матеріалу надто великий), додатки можуть бути оформлені окремим рукописом у палітурці (наприклад, укладений словник, що за обсягом перевищує

основний текст роботи). При оформленні додатків окремим рукописом на титульному аркуші під назвою курсової або кваліфікаційної роботи друкують великими літерами слово ДОДАТКИ.

3. ПРАВИЛА ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги

Курсову та кваліфікаційну роботу виконують комп'ютерним друком на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) з однаковою щільністю тексту:

- міжрядковий інтервал – 1,5;
- кегль – 14;
- шрифт – Times New Roman;
- відступи (поля): зліва – 30 мм, справа – 10 мм, зверху і внизу – по 20 мм;
- абзацний відступ – 10 мм.

Обсяг основного тексту наукової роботи без *Списків* використаної літератури і джерел, *Резюме* та *Додатків* має становити:

- **курсозна робота** (II, III курс) – 25–40 сторінок;
- **курсозна робота** (IV курс) – 40–60 сторінок;
- **магістерська робота** – 60–100 сторінок.

Друкарські помилки та графічні неточності можна виправляти підчистками або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту машинописним способом.

Фактичний матеріал (приклади аналізованих словоформ, лексем, фразеологізмів тощо), а також цитати з художньої літератури потрібно писати курсивом, наприклад:

Наприклад, дієслово *porwać* у контексті *Chłopczy porwali wianki płynące na wodzie* деякі особи, які вивчають польську мову як іноземну, сприймають у значенні, що збігається зі значенням української лексеми *порвати*.

У працях із семантики значення слів та фразеологізмів потрібно описувати українською мовою і подавати їх у лапках, наприклад:

Дієслово *zaspać* у цьому контексті вжито в значенні “прогавити (щось)”.

Заголовки структурних частин роботи треба друкувати великими літерами жирним шрифтом (кегль 14) посередині сторінки, наприклад:

ЗМІСТ ВСТУП

РОЗДІЛ 1

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

Назви *Розділів* також друкують жирним шрифтом великими літерами (кегель 14) посередині сторінки і розміщують так:

РОЗДІЛ 2

СВІТ ПРИРОДИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПОЕТИКИ

РОЗДІЛ 1

ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МОВІ ПРАВА

Назви підрозділів друкують жирним шрифтом маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу, наприклад:

2.2. Природа як знакова система романтизму

1.3. Економічна термінологія як об'єкт дослідження в чеському мовознавстві

Крапку наприкінці заголовків і назв не ставлять. Якщо заголовок складається з двох речень, то між ними ставлять крапку.

Між назвою розділу та назвою підрозділу роблять додатковий інтервальний пропуск. Текст після назви підрозділу також розпочинають писати після одного додаткового інтервального пропуску, наприклад:

РОЗДІЛ 1

ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МОВІ ПРАВА

1.1. Поняття терміна та термінології

У сучасному мовознавстві під поняттям “термін” зазвичай розуміють...

Текст після назви пункту або підпункту розпочинають писати без додаткового інтервального пропуску, наприклад:

1.2.1. Поняття “мова права” в чеському та українському мовознавстві

У сучасному чеському мовознавстві під терміном “мова права” зазвичай розуміють... В українському мовознавстві...

Кожну структурну частину роботи (*Вступ, Розділ, Висновки* та інші) треба розпочинати з нової сторінки. Нові підрозділи також треба розпочинати з нової сторінки, якщо попередня заповнена на $\frac{2}{3}$. Нові пункти та підпункти можна не розпочинати з нової сторінки, але за умови, якщо після назви пункту або підпункту ще поміщаються на сторінці принаймні два рядки тексту.

Титульний аркуш роботи друкують жирним шрифтом (див. *Додатки 1, 2, 3*).

3.2. Нумерація

3.2.1. Нумерація сторінок

Нумерацію сторінок роботи подають арабськими цифрами.

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який зараховують до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому нижньому куті сторінки.

3.2.2. Нумерація структурних частин

Із структурних частин роботи номери мають тільки *Розділи* і всі їхні структурні частини – підрозділи, пункти, підпункти. Інші структурні частини роботи (*Зміст, Перелік умовних позначень, Вступ, Висновки, Список використаної літератури, Список використаних джерел, Резюме, Додатки*) не мають порядкового номера.

Номер розділу записують арабською цифрою після слова **РОЗДІЛ**, крапку після цифри ставити не потрібно, наприклад:

РОЗДІЛ 2
АРХАЇЧНИЙ КОМПОНЕНТ У СЕМАНТИЧНІЙ СТРУКТУРІ
ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, після назви підрозділу крапку не ставлять. Наприклад:

РОЗДІЛ 2
МОТИВИ СМЕРТІ ТА ВОСКРЕСІННЯ У ТВОРАХ АДАМА
МІЦКЕВИЧА ТА ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО

2.1. Мотиви смерті-самогубства та смерті-воскресіння

Аналогічно потрібно оформлювати й менші структурні частини в межах підрозділу. Наприклад:

РОЗДІЛ 2
МОТИВИ СМЕРТІ ТА ВОСКРЕСІННЯ У ТВОРАХ АДАМА
МІЦКЕВИЧА ТА ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО

2.1. Мотиви смерті-самогубства та смерті-воскресіння

2.1.1. Самогубство як вияв романтичного перетворення героя у творах
Адама Міцкевича

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ
ІННОВАЦІЙ

1.2. Норма та інновації у фразеології

1.2.3. Типи фразеологічних інновацій

1.2.3.1. Фразеологічні модифікації

1.2.3.1.1. Скорочення

3.3. Правила цитування використаних джерел і покликань на них

У роботі автор повинен покликатися на джерела, ідеї або цитати, які наводить у дослідженні. Такі покликання дозволяють відшукати тексти і перевірити достовірність відомостей про цитовану наукову літературу або джерела фактичного матеріалу, дають необхідну інформацію про них.

3.3.1. Загальні вимоги до цитування

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання;

б) цитування повинно бути повним без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. За необхідності допускається пропуск слів і речень, що при цитуванні позначається трьома крапками у круглих дужках (...), наприклад:

Зокрема, Станіслав Пшибишевський писав: “(...) наші акти волі залежать не від нас, а від людини, що сидить у нас, над якою ми не маємо жодної влади”;

в) кожен цитату обов'язково має супроводжувати покликання на джерело, наприклад:

Евген Нахлік пише: “Попри те, що в 1880–1890-х роках Міцкевич не входив до числа тих поетів, на версифікацію яких орієнтувався Куліш, останній усе ж і надалі високо цінував автора “Пана Тадеуша” (...).”

г) при непрямому цитуванні (скороченому викладенні міркувань інших авторів своїми словами), що дає змогу не надто розбудовувати текст, потрібно бути точним у передачі думок автора і проставляти відповідні покликання на використану літературу;

г) якщо автор курсової чи кваліфікаційної роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова або робить спеціальні застереження, то він повинен це зазначити, наприклад:

Отже, в літературному творі “постає певний художній світ: або максимально наближений до видимого, даного нам у відчуттях (...), або *фантастичний* (курсив наш. – М. К.), зітканий з химерних переплетінь уявленого і явленого”.

Отже, в літературному творі “постає певний художній світ: або максимально наближений до видимого, даного нам у відчуттях (...), або **фантастичний** (виділення моє³. – М. К.), зітканий з химерних переплетінь уявленого і явленого”.

Під ініціалами зашифровується ім'я та прізвище автора дослідження, у цьому випадку, наприклад – Марія Коваль.

3.3.2. Оформлення покликань у тексті курсової та кваліфікаційної роботи

Покликання в тексті – цитування або непряме цитування – можна оформлювати кількома способами (на вибір автора роботи або за рекомендацією наукового керівника чи керівника семінару).

3.3.2.1. Перший спосіб

Після останнього слова цитати або непрямого цитування вгорі ставлять порядковий номер, а відповідно до нього внизу сторінки подають бібліографічний опис цитованої праці (шрифт Times New Roman, кегль – 10) із зазначенням сторінки, з якої взято цитату. Нумерація покликань може бути наскрізною (починається з цифри один і продовжується на наступних сторінках

³ На розсуд автора текст роботи може бути викладений від першої особи множини, тоді можна використовувати форми – “вважаємо”, “на нашу думку” тощо (це традиційний для наукових текстів українських дослідників спосіб), або від першої особи однини – “я вважаю”, “на мою думку” тощо.

далі за порядком) або посторінковою (починається з цифри один на кожній сторінці праці). Зручніше застосовувати перший тип нумерації – наскрізну.

При виборі цього способу покликань на наукову літературу необхідно послідовно дотримуватися правил кількарізних покликань на ту ж працю.

Якщо потрібно зробити наступне покликання на вже цитовану щойно працю, то вдруге не подають її повного бібліографічного опису, а записують під відповідним номером унизу сторінки: *Там само, с. ...*, зазначаючи відповідну нову сторінку цитати (якщо цитата міститься на тій самій сторінці, що й попередня, то записують тільки: *Там само*, не зазначаючи тієї самої сторінки). У випадку цитування праці, написаної латинським шрифтом, замість: *Там само* пишуть: *Ibidem* (із зазначенням сторінки, з якої взято цитату).

Якщо потрібно зробити покликання на вже цитовану, але не щойно, а раніше, працю, то записують прізвище й ініціали автора, потім – *Цит. пр., с. ...* (і зазначають сторінку цитати). Покликаючись на літературу, написану латинським шрифтом, замість *Цит. пр.* (“цитована праця”) записують латинський відповідник: *Op. cit.* (“opus citatum”). Наприклад:

Тепляков І. М. Цит. пр., с. 57.

Pajdzińska A. Op. cit., s. 64.

Якщо в курсовій чи кваліфікаційній роботі використано більше, ніж одну працю того самого автора, то при повторному покликанні на кожну з них, з метою чіткої ідентифікації, потрібно після прізвища автора записати кілька початкових слів (2–4) назви праці, поставити три крапки (якщо це неповна її назва) і зазначити сторінку, наприклад:

Тепляков І. М. До проблеми розмежування..., с. 57.

Pajdzińska A. Frazeologizmy jako tworzywo..., s. 64.

3.3.2.2. Другий спосіб

Покликання на наукове джерело оформлюють у квадратних дужках, до яких уписують порядковий номер позиції зі *Списку використаної літератури* і – через кому – номер сторінки після малої літери “с” або “s”⁴ з крапкою і пробілом після крапки, наприклад:

Характеризуючи українську літературу початку ХХ століття, Іван Денисюк зазначає: “Ця модерністична тривога, жах, обсесія, трагічний нонсенс буття, цей понурий, абсурдний нелогічний світ аналогічний світові з творчості Кафки й інших модерністів. Загублена у хаосі випадковостей людина проймається жаским почуттям *відчуження*” [24, с. 240].

---

⁴ У покликаннях на наукову літературу, написану латинським шрифтом, потрібно записувати латинську літеру “s”.

Якщо треба подати водночас кілька позицій зі *Списку використаної літератури* (у яких, наприклад, викладено схожі думки чи ідеї), можна у квадратних дужках наводити номери цих позицій, розділяючи їх крапкою з комою, наприклад:

Дослідники кольору в поетичному слові романтизму відзначають, що так званий “живопис словом” є характерним саме для цієї епохи [2; 17; 21].

Конкретних сторінок із указаних одночасно кількох наукових джерел не наводять, якщо використана в роботі ідея чи думка присутня в наведених працях у цілому, а не на їхніх конкретних сторінках.

Якщо ж запозичена ідея має чітку локалізацію, то потрібно зазначити сторінку, на якій вона викладена. У покликаннях на кілька позицій літератури із зазначенням у них конкретних сторінок треба ставити між номерами позицій крапку з комою, а номер сторінки від номеру позиції треба відділяти комою, наприклад: [3, с. 6; 18, с. 14].

При цитуванні з багатотомного видання, яке в *Списку використаної літератури* зазначено як одна позиція, в покликанні подають римськими цифрами номер тому, наприклад:

Мета поезії, на думку Івана Франка, “властивими їй способами репродукувати в душі читача чи слухача ті самі моменти життя (рухи, ситуації), які закріпив у поетичному слові його автор” [98, XXI, с. 221],

де 98 – порядковий номер зібрання творів Івана Франка зі *Списку використаної літератури*, XXI – номер тому, а 221 – сторінка.

При виборі цього (і наступного) способу покликань на наукову літературу зі *Списку використаної літератури* покликання на джерела фактичного матеріалу зі *Списку використаних джерел* треба подавати у квадратних дужках не за порядковим номером їхнього розташування в *Списку використаних джерел*, а за скороченою назвою джерела, прийнятою в *Переліку умовних позначень*, наприклад: [ISJP, II, s. 21]. Різні форми запису покликань на наукову літературу і на джерела фактичного матеріалу потрібно прийняти для того, щоб не схрещувалася нумерація зі *Списку використаної літератури* і *Списку використаних джерел*.

3.3.2.3. Третій спосіб

Після цитати у квадратних дужках записують, розділяючи комами: прізвище автора, рік видання праці, малу букву “с” або “s” із крапкою і – через пробіл – номер сторінки, наприклад:

У термін “слов’янське автохтонне” ім’я вкладаємо таке значення: “ім’я праслов’янського походження або утворене пізніше на споконвічно слов’янському мовному ґрунті” [Демчук, 1988, с. 13].

У випадку використання цитат із невеликих структурних елементів⁵ праці, **на титульній сторінці якої не зазначено автора**, треба записати перших кілька слів (2–4) назви цієї праці, поставити три крапки (якщо це неповна назва праці), зазначити рік видання, записати малу літеру “с” або “s” із крапкою і – через пробіл – номер сторінки, наприклад:

“Байка – коротке, переважно віршоване, алегоричне оповідання, в якому закладено дидактичний зміст” [Літературознавчий словник-довідник, 1997, с. 75].

“Фрашка – невеликий сатиричний або ліричний вірш, що має в основі жар-твіливу ідею, близький до епіграми” [Mała encyklopedia powszechna..., 1974, s. 227].

“Зміна котрогось із компонентів є найчастіше фразеологічною помилкою” [Język polski: Encyklopedia..., 2000, s. 39].

3.4. Правила написання іноземних власних назв

Іноземні власні назви потрібно писати згідно з нормами чинного українського правопису. У складних випадках передачі власної назви або за концепцією автора роботи (і за узгодженням з науковим керівником чи керівником наукового семінару) після українського відповідника можна подати оригінальне написання в дужках при першій згадці в тексті роботи, наприклад:

Г. Збежховський (H. Zbierzchowski); Н. Вилканов (H. Вълканов); Ф. Ржегорж (F. Řehoř).

Назви іноземних джерел, словників, художніх творів тощо потрібно подавати вперше в тексті українською мовою в лапках, а поряд – у дужках і в лапках – мовою оригіналу, наприклад:

“Українсько-чеський словник” (“Uk-rajinsko-český slovník”); “Кримські сонети” (“Sonety krymskie”) А. Міцкевича; “Під ігом” (“Под игото”) І. Вазова.

У дальшому тексті роботи автор повинен подавати ці назви вже тільки українською мовою, не забуваючи покликатись на них.

Якщо художній твір не був перекладений українською мовою і не має в ній усталеної назви, а студент не впевнений у повній відповідності самостійно запропонованої української назви оригінальній, то він може вжити назву твору тільки мовою оригіналу, але обов’язково в називному відмінку. Те саме стосується назв наукових та інших журналів, наприклад:

“Pamiętnik Literacki”, “Życie na gorąco”, “Časopis českého muzea”, “Чистобългарска наковалня за сладкодумство”.

⁵ Наприклад, словникових статей з енциклопедій чи словників, якщо ці статті не мають зазначеного автора і тому не описані як окремі позиції в *Списку використаної літератури*.

3.5. Оформлення *Списку використаної літератури* та *Списку використаних джерел*

Список використаної літератури містить бібліографічний опис використаної в роботі наукової літератури.

Список використаних джерел містить бібліографічний опис джерел фактичного матеріалу, словників та ін.

Обидва *Списки* вміщують після *Висновків*. Кожен із них повинен бути укладений за абеткою (спочатку подають праці, написані кириличним шрифтом, потім – латинським).

Бібліографічний опис праць у різних вітчизняних і закордонних збірниках, науковій періодиці може значно відрізнятися, тому **при укладанні *Списку* в курсовій та кваліфікаційній роботі потрібно спиратися на систему опису, яку запропоновано далі.**

3.5.1. Бібліографічний опис використаної літератури

3.5.1.1. Монографії, підручники

а) Монографія чи підручник одного автора:

1. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – початку XX століття. – Львів, 1999.
2. Харалампиев И. Бъдещето на българския език от историческо гледище. – Велико Търново, 1997.
3. Gutowski W. Nagie dusze i maski. – Kraków, 1992.
4. Przybylska R. Wstęp do nauki o języku polskim. Podręcznik dla szkół wyższych. – Kraków, 2003.

б) Монографія чи підручник двох або більше авторів:

1. Байчев Б., Виденов М. Социолінгвистическо проучване на град Велико Търново. – София, 1988.
2. Бровко І.Б., Коцюбинська М.Х., Сидоренко Г.К. Аналіз літературного твору. – Київ, 1959.
3. Kania S., Tokarski J. Zarys leksykologii i leksykografii polskiej. – Warszawa, 1984.

3.5.1.2. Словники, енциклопедії, антології, довідники

а) Із зазначенням автора на титульній сторінці:

1. Нанов Л., Нанова А. Български синонимен речник. – София, 1987.
2. Штерн І.Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики. – Київ, 1998.

3. Bąba S., Liberek J. Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny. –Warszawa, 2001.
4. Bunganič P. Slovensko-ukrajinský slovník. – Bratislava, 1985.
5. Kopaliński W. Słownik mitów i tradycji kultury. – Warszawa, 2005.

б) Без зазначення автора на титульній сторінці:

1. Молода Муза: Антологія західноукраїнської поезії початку ХХ ст. / Упорядкув., передне слово та прим. В. Лучука. – Київ, 1990.
2. Словник стійких народних порівнянь / Уклад. О.С. Юрченко, А.О. Івченко. – Харків, 1993.
3. Фразеологічний словник української мови / Уклад. Г.М. Удовиченко: У 2 т. – Київ, 1984.
4. Słownik języka polskiego / Pod red. M. Szymczaka: W 3 t. – Warszawa, 1978 – 1981.
5. Synonymický slovník slovenčiny / Pod red. M. Pisárčikovej – Bratislava, 1995.

3.5.1.3. Наукові статті, частини праць⁶

а) Статті в наукових збірниках:

1. Зорівчак Р.П. До методології вивчення фразеологічних одиниць у контрастивних дослідженнях // Нариси з контрастивної лінгвістики / За ред. Л.П. Марченко, О.Н. Тобілевич. – Київ, 1979. – С. 59–65.
2. Cieński M. “Gwiazdy nad tobą i gwiazdy pod tobą”. Odtwarzanie i kreowanie pejzażu w liryce Mickiewicza do roku 1829 // Księga w 170. rocznicę wydania “Ballad i romansów” Adama Mickiewicza / Pod red. J. Kolbuszewskiego. – Wrocław, 1993. – S. 49–58.
3. Krzyżanowski P. O rodzajach definicji i definiowaniu w lingwistyce // O definicjach i definiowaniu / Pod red. J. Bartmińskiego, R. Tokarskiego. – Lublin, 1993. – S. 387–400.

б) Статті в наукових журналах:

1. Войтюк А. Франко – майстер пейзажу // Українське літературознавство. – 1968. – Вип. 5. – С. 75–81.
2. Лобур Н. До характеристики зооморфізмів (на матеріалах української та чеської мов) // Проблеми слов'янознавства. – 1999. – Вип. 50. – С. 102–106.
3. Пенчев Й. За функционирането на времената в текста // Съпоставително езикознание. – 1990. – № 4–5. – С. 253–256.
4. Табак Ф. Український фольклор у творах Карла Францоza // Народна творчість та етнографія. – 1969. – № 1. – С. 24–29.
5. Abrams M.H. Wiatr – odpowiednik stanów duchowych. O pewnej romantycznej metaforze // Pamiętnik Literacki. – 1971. – Z. 4. – S. 300–318.

---

⁶ Необхідно звернути увагу на те, що, подаючи бібліографічний опис частини праці або наукової статті зі збірника, довідника, словника, **обов'язково треба зазначати конкретні сторінки, на яких міститься ця частина праці або стаття.**

6. Krajewski T. Hot-dog w fast-foodzie, czyli o anglicyzmach w języku polskim // *Polonistyka*. – 2002. – Z. 5. – S. 294–295.
7. Maćkiewicz J. Świat zaklęty w słowie, czyli: wokół znaczenia // *Język Polski*. – 1995. – Z. 4–5. – S. 266–272.
8. Markowski A. Miejsce słownictwa wspólnego wśród odmian leksykalnych polszczyzny // *Poradnik Językowy*. – 1987. – Z. 7. – S. 509–515.

в) Статті в антологіях, енциклопедіях, словниках:

1. Гайдеггер М. Навіщо поет? // *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття* / За ред. М. Зубрицької. – Львів, 1996. – С. 180–198.
2. Зашкільняк Л. Польща // *Світова історія: ХХ століття: Енциклопедичний словник* / За ред. І. Підкови, Р. Шуста. – Львів, 2008. – С. 643–655.
3. Пачев А. Арго // *Енциклопедия на съвременния български език* / Съст. Р. Русинов, С. Георгиев. – В. Търново, 2000. – С. 20–21.
4. Kolbuszewski J. Góry w literaturze popularnej // *Słownik literatury popularnej* / Pod red. T. Żabskiego. – Wrocław, 1997. – S. 128–129.
5. Saloni Z. Okolicznik // *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego* / Pod red. K. Polańskiego. – Wrocław, 2003. – S. 403–405.

г) Частини монографій, підручників

1. Бацевич Ф.С. Загальні проблеми комунікативної лінгвістики // *Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики: Монографія*. – Львів, 2003. – С. 49–85.
2. Лексикографія // *Сучасна українська мова: Підручник для студ. гуманіт. спец. ВЗО* / За ред. О.Д. Пономарева. – Київ, 2001. – С. 90–102.
3. Bartnicka B. Zróżnicowanie współczesnej polszczyzny // *Bartnicka B. Język i my 3: Podręcznik do języka polskiego dla szkół średnich*. – Warszawa, 1998. – S. 5–162.
4. Warchala J. Język potoczny – problemy terminologiczne i podstawowe opozycje // *Warchala J. Kategoria potoczności w języku*. – Katowice, 2003. – S. 11–24.

д) Статті (розділи, частини) в зібраннях творів:

1. Франко І. Що таке поступ? // *Франко І. Зібр. творів: У 50 т.* – Т. 45. – Київ, 1986. – С. 341–342.

е) Передмови:

1. Бруннер Р. Передмова // *Мислителі німецького романтизму* / Упоряд. Л. Рудницький, О. Фешовець. – Івано-Франківськ, 2003. – С. 7.
2. Ільницький М. Настроєний життям, як скрипка // *Лепкий Б. Поезії*. – Київ, 1990. – С. 5–40.
3. Bańko M. Zawartość słownika // *Inny słownik języka polskiego* / Pod red. M. Bańki: W 2 t. – Warszawa, 2000. – Т. 1. – S. 16–55.

3.5.1.4. Автореферати дисертацій

а) кандидата наук

1. Білик В.О. Особливості психологізму українських народних пісень: Автореф. дис. канд-та філол. наук: 10.01.07 / Львівський нац. ун-т. – Львів, 2005.
2. Чмир О.Р. Лексика права у старослов'янській та давньоруській мовах: семантична мотивованість, шляхи концептуалізації: Автореф. дис. ... канд-та філол. наук: 10.02.03 / НАН України. Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні. – Київ, 2005.

б) доктора наук

1. Стоянова Е.П. Етномовний та соціолінгвістичний аспект острівного писемного дискурсу: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.03 / НАН України. Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні. – Київ, 2005.

3.5.1.5. Художня література

1. Шимборська В. Вибрані поезії та есеї / Пер. з пол. Я. Сенчишин. – Львів, 2001.
2. Pawlikowska-Jasnorzewska M. Poezje. – Warszawa, 1997.

3.5.1.6. Матеріали з Інтернету

1. Български национален корпус // www.ibl.bas.bg/BGNC_bg.htm
2. Корпус текстів української мови // <http://www.mova.info/corpus.aspx?l1=209>
3. Тлумачний словник української мови // <https://slovnyk.ua/>⁷
4. Český národní korpus // <http://www.korpus.cz>
5. Corpus of Serbian Language // <http://www.serbian-corpus.edu.rs/indexns.htm>
6. Hrvatski nacionalni korpus // <http://www.hnk.ffzg.hr/korpus.html>
7. Elektroniczny słownik języka polskiego XVII i XVIII wieku // <https://sxvii.pl/#>
8. Korpus bosanskih tekstova na Univerzitetu u Oslu // <http://www.tekstlab.uio.no/Bosnian/Korpus2.html>
9. Korpus slovenskega jezika // <http://www.fidaplus.net>
10. Narodowy Korpus Języka Polskiego // <http://nkjp.pl>
11. Slovenský národný korpus // korpus.juls.savba.sk
12. Wielki słownik języka polskiego // <https://wsjp.pl/>

---

⁷ При покликаннях такого типу в тексті роботи треба подавати дату доступу до матеріалу, наприклад: Тлумачний словник української мови // <https://slovnyk.ua/>. Сайт відвідано 18 листопада 2023 р.

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

(великі літери, кегль 12)

Кафедра польської філології

(кегель 14)

Пояснювальна записка

(кегель 22)

до кваліфікаційної (магістерської) роботи

магістр

(кегель 14)

(освітнього ступеня)

на тему: **Лексико-семантична сполучуваність**

іменників *reka* / *рука* в польській та українській мовах

(кегель 18)

(кегель 14)

Виконала: студентка 2 курсу,

групи ФЛКМ–22с

спеціальності 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська

Венгрин М. Я.

Керівник: доц. к.ф.н. Лозинська О. Г.

(місце для підпису)

Рецензент: доц. Стефанишин Ю. М.

(місце для підпису)

Львів – 2023

(кегель 14)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Філологічний факультет
Кафедра польської філології**

Символіка кольорів у польській поезії 20-30-х років ХХ ст.

**Дипломна робота
студентки V курсу
напряму “Філологія”
(чеська мова та література)
Йосипчук Марії Петрівни**

**Науковий керівник
проф. Моторний В.А.**

**Рецензент
доц. Татаренко А.Л.**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Філологічний факультет
Кафедра польської філології**

**Структура та семантика
польських фразеологізмів
на позначення часу**

**Курсова робота
студентки II курсу
напряму “Філологія”
(польська мова та література)
Петренко Ольги Степанівни**

**Науковий керівник
к.ф.н. Дільна Ю.М.**

Львів – 2011

Я, (прізвище, ім'я, по батькові), підтверджую, що курсову (дипломну, магістерську) роботу на тему “_____” виконала (виконав) самостійно, вказавши всю використану літературу в *Списку використаної літератури*. У тексті роботи немає фрагментів праць інших авторів без оформлених покликань.

_____
(дата)

_____
(власноручний підпис автора роботи)

Зміст магістерської роботи “Фразеологічні інновації
в польських журнальних заголовках”

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ.....	10
1.1 Фразеологізм та його основні ознаки	10
1.1.1. Розуміння терміна “фразеологізм” у мовознавчій літературі	10
1.1.2. Ознаки фразеологічних одиниць.....	11
1.1.3. Широке та вузьке розуміння фразеології. “Фразематика” Войцеха Хлебди	14
1.2. Норма та інновації у фразеології.....	17
1.2.1. Поняття мовної та фразеологічної норм.....	17
1.2.2. Поняття фразеологічної інновації.....	19
1.2.3. Типи фразеологічних інновацій	21
1.2.3.1. Фразеологічні модифікації	21
1.2.3.1.1. Скорочення	21
1.2.3.1.2. Додавання	23
1.2.3.1.3. Заміна компонентів	26
1.2.3.1.4. Фразеологічна контамінація.....	28
1.2.3.1.5. Регулювання	29
1.2.3.2. Фразеологічні розширення.....	31
1.2.3.3. Аналогічні фразеологізми.....	34
1.2.3.4. Фразеологічні натяки	36
РОЗДІЛ 2. ТИПИ ТА ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У ЗАГОЛОВКАХ СУЧАСНИХ ПОЛЬСЬКИХ ЖУРНАЛІВ.....	39

2.1. Типи та функції заголовків у пресі	39
2.1.1. Типи заголовків.....	39
2.1.2. Функції заголовків.....	41
2.2. Фразеологічні модифікації в журнальних заголовках.....	42
2.2.1. Скорочення.....	42
2.2.2. Додавання.....	46
2.2.2.1. Додавання прикметникового компонента.....	46
2.2.2.2. Додавання інших компонентів.....	52
2.2.3. Заміна компонентів	56
2.2.3.1. Заміна іменникового компонента	56
2.2.3.2. Заміна прикметникового компонента.....	59
2.2.3.3. Заміна дієслівного компонента	62
2.2.3.4. Заміна інших компонентів.....	65
2.3. Фразеологічні розширення в заголовках	69
2.4. Заголовки у формі аналогічних фразеологізмів.....	75
2.5. Заголовки – фразеологічні натяки.....	79
2.6. Змішані типи інновацій у журнальних заголовках.....	82
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102
РЕЗЮМЕ.....	105
ДОДАТКИ.....	106

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПРИРОДА У СВІЧАДІ ПОЕЗІЇ.....	8
1.1 Поет як сполучна ланка між природою та мистецтвом	8
1.2. Світ природи очима романтиків.....	12
РОЗДІЛ 2. “КРИМСЬКІ СОНЕТИ” АДАМА МІЦКЕВИЧА – ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СТАНУ РОМАНТИЧНОЇ ДУШІ	23
2.1. Кримський цикл – важлива віха в поетичній творчості Адама Міцкевича	23
2.2. Принципи творення пейзажу в “Кримських сонетах”	26
2.3. Образи морської стихії в “Кримських сонетах”	34
РОЗДІЛ 3. СВІТ ПРИРОДИ В ПОЕЗІЇ ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО.....	41
3.1. “Внутрішні пейзажі” Юліуша Словацького.....	41
3.2. Природа як тло і герой в поетичних творах Юліуша Словацького	43
3.3. Символічний характер образів природи.....	49
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
РЕЗЮМЕ.....	65
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Актуальність дослідження. Кожна розвинена мова, як відомо, має у своєму складі значну кількість стійких словосполучень – фразеологізмів, або фразеологічних одиниць (далі ФО). Сучасні тенденції розвитку мови – особливо у сфері лексики та фразеології – чи не найяскравіше вдається простежувати на матеріалі мовлення засобів масової інформації, і зокрема, періодичних друкованих видань. Так, преса є не тільки потужним джерелом поширення інформації і формування громадської думки, а й вагомим мовотворчим чинником. На сьогодні особливо актуальними є дослідження прагмалінгвістичних особливостей медійних текстів. Це стосується і польської періодики, а зокрема – популярних журналів. У мовленні сучасних польських журналів спостерігаємо активне залучення фразеологічних ресурсів до заголовків та підзаголовків статей з метою створення особливої ілюкутивної сили цих висловлювань. Автори заголовків нерідко вдаються до зміни традиційної структури фразеологічної одиниці з метою семантико-стилістичного оновлення, експресивного увиразнення чи конкретизації висловлювання. Таким чином виникають фразеологічні інновації, що здатні особливо привертати увагу читачів.

Вивченням інноваційних процесів у фразеології займається багато польських та українських учених. Ґрунтовні дослідження цієї проблеми знаходимо у польських мовознавців С. Бомби⁸, Д. Буттлер⁹, А. Пайдзінської¹⁰,

---

⁸ Bąba S. Innowacje frazeologiczne współczesnej polszczyzny. – Poznań, 1989.

⁹ Buttler D. Neologizmy frazeologiczne // Buttler D. Polski dowcip językowy. – Warszawa, 2001. – S. 215–222.

¹⁰ Pajdzińska A. Frazeologizmy jako tworzywo współczesnej poezji. – Lublin, 1993.

Я. Ліберека¹¹, Г. Дзямської-Ленарт¹², Г. Майковської¹³, П. Фліцінського¹⁴, А. Лу-
сінської¹⁵ та ін. Серед українських учених дослідженням трансформованих фра-
зеологічних одиниць займалися В. Білоноженко та І. Гнатюк¹⁶, В. Ужченко та Д.
Ужченко¹⁷, І. Єременко¹⁸, Н. Хороз¹⁹, Ю. Дільна²⁰ та ін. Польські вчені най-
частіше розглядають фразеологічні інновації в рамках ґрунтовного дослідження
конкретних типів текстів: наприклад, А. Пайдзінська – на матеріалі сучасної
польської поезії, Я. Ліберек – у фразках, Г. Дзямська-Ленарт – в текстах
фейлетонів. Українські мовознавці В. Білоноженко та І. Гнатюк розглядають
фразеологічні трансформації на матеріалі прозових творів українських письмен-
ників, І. Єременко – в російському епістолярному дискурсі, Н. Хороз вивчає
фразеологічні інновації хорватської мови на матеріалі сучасних газетних текстів,
Ю. Дільна досліджує їх у польській мові на основі прозових творів польської

---

¹¹ Liberek J. Innowacje frazeologiczne w powojennej fraszce polskiej. – Poznań, 1998.

¹² Dziamska-Lenart G. Innowacje frazeologiczne w powojennej felietonistyce polskiej. – Poznań, 2004; Dziamska-Lenart G. Z zagadnień defrazeologizacji stałych związków wyrazowych // Z zagadnień frazeologii, stylistyki i kultury języka / Pod red. S. Bąby, P. Flicińskiego. – Poznań, 2006. – S. 33–43.

¹³ Majkowska G. Klasyfikacja semantyczna zamierzonych modyfikacji związków frazeologicznych // Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej V / Pod red. M. Basaja, D. Rytel. – Wrocław, 1988. – S. 143–163.

¹⁴ Fliciński P. Wielokształtność związków idiomatycznych a norma frazeologiczna (na marginesie projektu indeksu “rozgałęzionego” FRAZIR) // Kształtowanie się wzorów i wzorców językowych / Pod red. A. Piotrowicz, K. Skibskiego, M. Szczyszka. – Poznań, 2009. – S. 163–173.

¹⁵ Lusińska A. Reklama a frazeologia. Teksty reklamowe jako źródło nowych frazeologizmów. – Toruń, 2007.

¹⁶ Білоноженко В.М., Гнатюк І.С. Семантичні трансформації фразеологічних одиниць у мові сучасної української художньої прози; Структурно-семантичні трансформації фразеологізмів у мові сучасної української художньої прози // Білоноженко В.М., Гнатюк І.С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. – Київ, 1989. – С. 83–141.

¹⁷ Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Індивідуально-авторське використання фразеологізмів (лексичні видозміни) // Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови: Навчальний посібник. – Київ, 2007. – С. 227–237.

¹⁸ Єременко І.А. Фразеологія в системі руського мови і епістолярному дискурсі. Львів, 2009.

¹⁹ Хороз Н.С. Трансформації фразеологізмів у текстах сучасних хорватських газет: Автореф. дис. канд-та філол. наук: 10.02.03 / НАН України. Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні. – Київ, 2008.

²⁰ Дільна Ю. Фразеологічні інновації з додаванням компонентів – функції в польській молодіжній прозі // Проблеми слов'язознавства. – 2009. – Вип. 58. – С. 176–183; Dilna J. Funkcjonowanie innowacji frazeologicznych w utworze literackim (na materiale utworów Izabeli Sowy) // Literatura, kultura i język polski w kontekstach i kontaktach światowych / Pod red. M. Czermińskiej, K. Meller, P. Flicińskiego. – Poznań, 2007. – S. 761–767 та ін.

популярної літератури тощо. У кожній із праць її автор приймає або пропонує власну, найпридатнішу саме для дослідження свого фактичного матеріалу, класифікацію фразеологічних інновацій, аналізує особливості їхньої форми та семантики, а також функцій у певному типі текстів.

Однак, незважаючи на інтенсивні дослідження інноваційних процесів у фразеології сучасних слов'янських мов, праця в цьому напрямку залишається актуальною. Ще мало дослідженими у фразеологічному плані є заголовки в сучасних польських журналах популярного характеру. Не вироблено найбільш придатної саме для такого матеріалу класифікації фразеологічних інновацій, не проаналізовано всіх тих функцій, які виконують фразеологічні інновації в заголовках популярних на сьогодні журналів, не з'ясовано, які типи перетворень найбільш притаманні ФО у цих заголовках, не досліджено найновіших тенденцій розвитку фразеології саме на матеріалі згаданих заголовків.

Отже, **мета** пропонованої **роботи** – визначити типи та з'ясувати функції фразеологічних інновацій, які виступають у заголовках сучасних польських журналів (2006–2010 рр.).

Досягнення мети дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- визначити зміст поняття “фразеологізм”, виявивши основні ознаки ФО як об'єкта широкого та вузького розуміння фразеології;
- з'ясувати поняття “фразеологічна норма” та “фразеологічна інновація”;
- критично проаналізувати класифікації фразеологічних інновацій, які описані в польській та українській мовознавчій літературі, виробити класифікацію на потреби дослідження журнальних заголовків;
- систематизувати описаний у науковій літературі матеріал про типи та функції заголовків;
- погрупувати фактичний матеріал за типами інновацій;
- з'ясувати особливості семантики модифікованих ФО, порівняно з їхніми нормативними відповідниками;
- дослідити залежність зміни значення інноваційних ФО від характеру їхніх структурних змін;

- встановити найпродуктивніші способи творення фразеологічних інновацій у заголовках сучасних польських журналів;
- визначити функції фразеологічних інновацій різних структурно-семантичних типів;
- проаналізувати лінгвопрагматичні аспекти інноваційної фразеології в заголовках;
- на основі досліджуваного матеріалу і з урахуванням теоретичних праць польських мовознавців окреслити найзагальніші тенденції розвитку фразеології на сучасному етапі.

Об’єктом дослідження є журнальні заголовки, в яких містяться фразеологічні інновації.

Предметом дослідження є структура, семантика та функції фразеологічних інновацій у складі журнальних заголовків.

Методи дослідження. При дослідженні фразеологічних інновацій використано: описовий метод з елементами статистичного аналізу, а також метод компонентного аналізу.

Матеріалом для дослідження є 319 трансформованих фразеологічних одиниць із заголовків польських журналів та 306 їхніх нормативних відповідників.

Джерельну базу становлять заголовки статей у польськомовних журналах різного спрямування (“Olivia”, “Claudia”, “Semestr”, “Świat kobiety”, “Gala”, “Dobre Rady”, “Zdrowie”, “Gazeta Studencka”, “Żyjmy dłużej”, “Pani”, “Viva!”, “Przyjaciółka”, “Naj”, “Życie na gorąco”, “Polityka”, “Sukces”, “Moda na zdrowie”, “Eurostudent”, “Pani domu”, “Tina”) останніх п’яти років (2006–2010 рр.)²¹.

Для того, щоб з’ясувати значення традиційних фразеологізмів, від яких були утворені інновації, ми використали польські фразеологічні, загальномовні та спеціалізовані нормативні словники, а також збірки прислів’їв та усталених виразів: “Великий фразеологічний словник з прислів’ями” (“Wielki słownik frazeologiczny z przysłowiami”) за редакцією А. Клосінської, Е. Соболя та

---

²¹ Детальніше дані про ці видання див. у Списку використаних джерел.

А. Станкевич²²; “Фразеологічний словник сучасної польської мови” (“Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny”) С. Бомби та Я. Ліберека²³; “Великий фразеологічний словник польської мови” (“Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego”) П. Мюльднера-Нецковського²⁴; “У кількох словах. Фразеологічний словник польської мови” (“W kilku słowach. Słownik frazeologiczny języka polskiego”) К. Мосьолек-Клосінської і А. Цесельської²⁵; “Фразеологічний словник польської мови” (“Słownik frazeologiczny języka polskiego”) С. Скорупки²⁶; “Універсальний словник польської мови” (“Uniwersalny słownik języka polskiego”) за редакцією С. Дубіша²⁷; “Інший словник польської мови” (“Inny słownik języka polskiego”) за редакцією М. Банька²⁸; “Новий словник нормативної польської мови” (“Nowy słownik poprawnej polszczyzny”) за редакцією А. Марковського²⁹; “Нова книга польських прислів’їв та усталених виразів” (“Nowa księga przysłów i wyrażen przysłowiowych polskich”) за редакцією Ю. Кшижановського³⁰.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання проаналізованого фактичного матеріалу в навчальному процесі на заняттях з польської мови як іноземної, при підготовці спецкурсів з польської фразеології та лінгводидактики, а також при укладанні реєстрів нової лексики та фразеології.

Теоретичне значення роботи полягає в можливості використовувати його результати в подальших розробках проблем фразеологічних інновацій у різних типах текстів та при вивченні динамічних процесів у сучасній польській фразеології та лінгвопрагматиці.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому на матеріалі заголовків польських журналів останніх п’яти років комплексно проаналізовано

---

²² Wielki słownik frazeologiczny z przysłowiami / Pod. red. A. Kłosińskiej, E. Sobol, A. Stankiewicz. – Warszawa, 2007.

²³ Bąba S., Liberek J. Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny. – Warszawa, 2001.

²⁴ Müldner-Nieckowski P. Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego. – Warszawa, 2003.

²⁵ Mosiołek-Kłosińska K., Ciesielska A. W kilku słowach. Słownik frazeologiczny języka polskiego. – Warszawa, 2001.

²⁶ Skorupka S. Słownik frazeologiczny języka polskiego: W 2 t. – Warszawa, 1985.

²⁷ Uniwersalny słownik języka polskiego / Pod red. S. Dubisza: W 4 t. – Warszawa, 2003.

²⁸ Inny słownik języka polskiego / Pod red. M. Bańki: W 2 t. – Warszawa, 2000.

²⁹ Nowy słownik poprawnej polszczyzny / Pod red. A. Markowskiego. – Warszawa, 1999.

³⁰ Nowa księga przysłów i wyrażen przysłowiowych polskich. / Pod red. J. Krzyżanowskiego: W 3 t. – Warszawa, 1969–1972.

типи і функції фразеологічних інновацій. Дістало подальший розвиток опрацювання проблем динаміки лексичної та фразеологічної систем польської мови. Зокрема, звернено увагу на відповідність реального розвитку польських ФО прогнозованим у старшій науковій літературі тенденціям розвитку лексики та фразеології; з'ясовано основні напрямки процесу оновлення фразеологічного складу сучасної польської мови, з урахуванням нормативних та лінгвопрагматичних аспектів польської фразеології.

Обсяг і структура роботи. Магістерська робота загальним обсягом 125 сторінок, з них – 93 сторінки основного тексту, складається зі Вступу, двох розділів, Висновків, Списку використаної літератури, який містить 79 позицій, Списку використаних джерел, що налічує 38 позицій, Резюме польською мовою та Додатків – реєстру аналізованих інноваційних фразеологізмів та їхніх нормативних відповідників. На початку роботи вміщено її Зміст, а також Перелік умовних позначень, у якому прийнято скорочені назви словників, що стали джерельною базою для перевірки нормативної структури та семантики ФО, а також журналів, з яких походить фактичний матеріал. У першому розділі “Теоретичні засади дослідження фразеологічних інновацій” коротко розглянуто найпроблемніші теоретичні питання, що виникають у ході дослідження фразеологічних інновацій у заголовках, зокрема: поняття ФО, її ознак та меж при широкому та вузькому розумінні фразеології; структура фразеологічної норми; класифікації фразеологічних інновацій за різними критеріями. Другий розділ “Типи та функції фразеологічних інновацій у заголовках польських журналів” присвячено дослідженню трансформованих ФО в структурі сучасних журнальних заголовків. На досліджуваному матеріалі виокремлено фразеологічні модифікації (скорочення, додавання, заміна компонентів), контекстуальні інновації, аналогічні фразеологізми, фразеологічні натяки та низку інновацій змішаного типу і досліджено особливості їхньої семантики, стилістичних та мовнопрагматичних функцій.

РЕЦЕНЗІЯ

на магістерську роботу
студентки II курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»
спеціальності 035.033 слов'янські мови та літератури
(переклад включно), перша – польська
філологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

прізвище, ім'я, по-батькові

на тему:

« _____ »

№ з/п	Критерії оцінки рукопису наукової роботи	Макс. к-сть балів (за 100-бальною шкалою)	Бали
1	Вступ:		
	Актуальність проблеми: доцільність на сучасному етапі розвитку певної галузі науки, відповідність теперішньому стану вивчення обраної наукової проблеми, наявність відповідного огляду цього стану; новизна та оригінальність ідей.	5	
	Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження.	5	
	Матеріал, джерельна база, практичне та теоретичне значення роботи.	5	
2	Теоретична частина: рівень представлення аспектів відповідної наукової проблеми, повнота огляду наукової літератури, наявність авторського аналізу та продуманих підсумків до пунктів та розділу загалом.	10	
3	Емпірична частина: відповідність змісту роботи темі та завданням дослідження, репрезентативність зібраного матеріалу, доцільність методів його опрацювання, ступінь самостійності роботи.	40	
4	Висновки: рівень викладення наукових і практичних результатів роботи, відповідність меті та завданням, відсутність повторів формулювань мети, завдань чи висновків до пунктів і розділів праці.	10	
5	Оформлення роботи:		
	Відповідність обсягу роботи вимогам до магістерських робіт; правильність оформлення покликань, списків використаної літератури та використаних джерел, резюме.	5	
	Науковий стиль викладу матеріалу, мовна грамотність.	5	
6	Вчасність подання завершеної кваліфікаційної роботи.	5	
7	Апробація роботи	10	
Сума		100	

Сильні та слабкі сторони роботи:

Загальний висновок: Робота має наукову вартість як така, що написана цілком самостійно, структурно правильно і містить цікавий матеріал для подібних досліджень, а тому, за умови успішного захисту, може бути оцінена оцінкою «добре».

Рецензент

доц., к.ф.н. О.Г. Лозинська

Оцінка за магістерську роботу: 1. Рецензія – 70 %; 2. захист – 20 %; 3. Робота на семінарі та індивідуальна праця з науковим керівником – 10 %.

**Ольга АЛБУЛ, Алла КРАВЧУК,
Оксана ЛОЗИНСЬКА, Юлія СТЕФАНІШИН**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ І МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

*для студентів ОП "Слов'янська мова та
література (переклад включно) – перша
польська"*

Підп. до друку 14.01.2011. Формат 60×84/16. Папір друк.
Друк на різогр. Умовн. друк. арк. ....
Обл.-вид. арк. 1,8. Тираж 300 прим. Зам. ....

Видавничий центр
Львівського національного університету імені Івана Франка.
79000, Львів, вул. Дорошенка, 41.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДС № 3059 від 13.12. 2007